

Odvaha pro změny se vyplatila

Vedení Zemědělského družstva Kunžak se v posledních letech nebálo udělat více změn. Pod vedením předsedy Miloše Vítka zde dokázali, že i s českou strakou lze dosahovat excelentních výsledků v užitkovosti i v kvalitě mléka, a to při současném razantním snížení nákladů na krmiva. Receptem je odvaha opustit zažité postupy a také udělat personální výměny.

Lukáš Prýmas

V srdci České Kanady, v nadmořské výšce kolem 600 metrů, hospodaří Zemědělské družstvo Kunžak, které nedávno oslavilo 75 let své existence. Dřívější JZD prošlo složitým vývojem, po re-

ní život jsem byl mimo živočišnou výrobu, měl jsem na starosti bioplynku nebo servis strojů. Když jsem nastoupil jako předseda a spolu se mnou na pozici místopředsedy Jan Zámečník, začali jsme naslouchat a zdálo se nám, že za doplňky výživy a rů-

výroby objemných krmiv, zejména u luskovinoobilních směsek (LOS). „Vždycky se tu vyjíždělo sklízet o svátcích Cyrila a Metoděje v červenci, aby ‚byla hmota‘. Loni jsme ale vyjeli o deset dní dřív,“ vzpomíná Miloš Vítek na odpor „staré školy“, která se obávala nedostatku objemu krmiv. Časnější sklizeň však přinesla krmivo s výrazně vyšší výživnou hodnotou.

Obsah dusíkatých látek v LOS stoupl z původních 13 % na 19,8 %, sušina se pohybovala kolem 29,4 %. „Jakmile začne být hrách tvrdý tak, že ho lidé přestanou jíst, nebudou ho chtít žrát ani krávy,“ podotýká poradce Tomáš Fák. Díky včasné sklizni navíc travní porosty dříve uvolnily plochu pro otavy, které pak lépe využily vláhu z letních dešťů. Strategie „kvalita nad kvantitou“ se tak vyplatila i v celkovém objemu sklizené píce.

Zjednodušení v práci krmiče

V Kunžaku dojí aktuálně 254 krav v modernizované stáji se stlaným provozem, postavené před 12 lety. Původních sedm krmných dávek, které vyžadovaly devět jízď krmného vozu denně, zredukovali na tři základní skupiny: vrchol laktace, střed/konec laktace a krávy stojící za sucho.

Vlastní míchárna krmiv umožňuje využívat maximum domácích surovin – šrotovanou pšenicu a ječmen, které doplňují řepkovým šrotem a sójou (podařilo se ji dobře nakoupit). „Krmíme obilí vyprodukované v podniku, jednu minerálku, vápenec a sůl. 'Dobrotu' jsme omezili na minimum a krávy dávku skutečně sežerou,“ říká s úsměvem Tomáš Fák. Pro nejvýkonnější skupinu s nádojem nad 40 litrů pak do dávky přidávají chráněný tuk jako zdroj energie.

Důkazem špičkového managementu je kvalita mléka. Somatické buňky se v květnu 2026 dostaly na úroveň 76 000, přičemž dvanáctiměsíční průměr činí 162 000. „Somatika je excelentní. Dosahujeme toho především díky poctivé práci dojiček na dojárně a zootechnického personálu,“ dodává předseda. Mléko z Kunžaku směřuje přes mlékařské družstvo do Madety.

Odchov jalovic a reprodukce

Za každodenním chodem stáda stojí vedoucí živočišné výroby Jana Krupková a mladá zootechnička Ing. Sabina Večeřová. Jejich úkolem bylo nejen stabilizovat produkci, ale také zlepšit management odchovu a reprodukce.

„Soustředíme se na to, aby jalovičky pěkně rostly. Podařilo se

Zleva vedoucí živočišné výroby Jana Krupková, zootechnička Sabina Večeřová, veterinář Lukáš Příkryl, předseda Miloš Vítek a poradce pro výživu Tomáš Fák
Foto Lukáš Prýmas

nám snížit věk prvního otelení z původních 29,7 měsíce na současných 25,5 měsíce,“ vypočítává Jana Krupková. Tento posun o více než čtyři měsíce znamená obrovskou úsporu krmných dnů. V reprodukci jim pomáhá systém Ovalert, který monitoruje říje a posílá upozornění přímo do mobilu.

Velkým tématem je v Kunžaku probíhající odrohování stáda. „Rohaté krávy se mezi sebou zraňovaly, měly poraněná vemena a byl to stres i pro personál,“ vysvětluje zootechnička Sabina Večeřová. Nyní se odrohováají všechna telata a postupně se přistupuje i k dospělým kusům, což vede k celkovému zklidnění stáda.

Důraz se klade i na prostředí. „Vyměnili jsme osvětlení na dojárně, ve stáji pro krávy stojící na sucho dali nové nerezové napáječky a opravili podlahy,“ popisuje předseda Vítek drobné, ale

účinné investice. Jana Krupková doplňuje protokol dojení: „Používáme stimulaci a očištění struků utěrkou, ostriek a po dojení post-dip. Výsledkem jsou nízké somatické buňky, o kterých mluvil pan předseda“.

Veterinární péče

Veterinární péči v družstvu zajišťuje MVDr. Lukáš Příkryl, který sází především na prevenci. „V posledních dvou letech jsme udělali velký kus práce. Neléčíme jen akutní případy, ale vakcinujeme celé stádo proti trichofytóze a průjmům telat,“ vysvětluje.

Významnou součástí jeho práce je péče o paznehty. „Kromě pravidelných návštěv specializované firmy jednou za pět měsíců dělám akutní případy každý týden. Teď nás trápily dermatitidy, protože se v zimě nekoupalo, ale se zavedením pravidelných koupelí končetin se to rychle lepší,“ popisuje MVDr. Příkryl.

Veterinární práce při odrohování telat

Foto Lukáš Prýmas

Právě veterinář provádí i zmíněné odrohování dospělých krav. „Probíhá to v kleci, pod sedací a s lokální anestezii. Musí to být pro zvíře co nejméně bolestivé. Rány se pak ošetřují tepelnou kauterizací a v létě i obvazy proti mouchám,“ dodává.

Bioplynka jako energetické srdce areálu

Ekonomiku podniku významně podporuje bioplynová stanice o výkonu 600 kW. Kromě prodeje elektřiny hraje nezastupitelnou roli v úsporách tepla. „Vytápíme s ní celý areál – dílny, administrativu, kulturní sál i sušárnu obilí. V minulosti nás vytápění stálo přes milion korun ročně, dnes toto teplo bereme z bioplynky,“ vysvětluje předseda Vítek. Podpora končí v roce 2031 a družstvo již nyní zvažuje, jak technologii využít i v budoucnu.

Další aktivity družstva

Kromě dojeného stáda se Kunžak věnuje i skotu plemene masný simental. Asi 280 krav s telaty využívá rozlehlé pastviny, kde probíhá přirozená plemenitba a sezónní telení v jarních měsících.

ZD Kunžak je také významným producentem brambor. „Brambory pěstujeme na 90 až 100 hektarech, z čehož 40 tvoří konzum a 60 průmyslové brambory pro škrobárny,“ vysvětluje předseda družstva. Právě u brambor se Kunžaku podařil také husarský kousek v oblasti úspor. „V roce 2023 jsme díky Programu rozvoje venkova investovali do nové technologie skladování a klimatizace haly,“ popisuje Vítek. Tato investice jim umožnila uchovat vlastní brambory pro loupárnu po celý rok. „Po odpočtu dotace nás chlazení stálo 800 tisíc, takže návratnost byla blesková,“ dodává spokojeně.

Pohled do budoucna

I přes úspěchy na poli produkce trápí kunžacké zemědělce politické nastavení dotačních titulů, zejména redistributivní platba. „Družstva jsou vlastně sdružení mnoha drobných vlastníků půdy a zaměstnanců, přesto jsme bití na tom, že hospodaříme ve větším celku. Na ploše 2000 hektarů tak přicházíme zhruba o 4 miliony korun ročně,“ kritizuje současný stav Miloš Vítek, ale neztrácí optimismus. Sází na poctivou odbornou práci, nové technologie a neustálé hledání úspor tam, kde dříve nebyly vidět. Uzavírá náš rozhovor slovy: „Někdy stačí jen zamést a začít dělat věci pořádně, a výsledky se dostaví rychle“.

Miloš Vítek, předseda představenstva ZD Kunžak
Foto Lukáš Prýmas

voluci se podnik potýkalo s dluhy z dřívější přebujelé přidružené výroby. Dnes je Kunžak stabilním zaměstnavatelem pro 76 lidí a hospodaří na 930 hektarech orné půdy a 1125 hektarech travních porostů a pastvin.

Vsadili na selský rozum a precizní výživu

Rostlinná výroba je zde podřízena hlavně potřebám živočišné. Vedle pšenice, ječmene, ovsa, tri-

né minerálky platíme až moc, aniž by se to vracelo v mléce,“ popisuje Miloš Vítek.

Ve spolupráci s výživářským poradcem Ing. Tomášem Fákem (VVS) proto přistoupili k revizi krmných dávek. Cíl byl jasný: zjednodušit systém a osekát zbytečné náklady. Výsledek byl ohromující. „Jen za půl roku od změny jsme ve výživě dojnic ušetřili 960 000 korun,“ zdůrazňuje předseda. Přitom užítko-

Venkovní ustájení zvířatům svědčí

Foto Lukáš Prýmas

vikale a řepky zde pěstují kukuřici na siláž a jetelotrávy. Zajímavostí je pěstování čiroku na plochách ohrožených černou zvěří. „Dáváme ho do oblastí, kde nám zvěř kukuřici vždycky hodně poškodila. Číroch nechají být, protože nemá palice,“ vysvětluje předseda družstva Miloš Vítek. Číroch se v Kunžaku silážuje do jam podobně jako kukuřice.

Předseda Miloš Vítek nastoupil do funkce před třemi lety po profesním životě stráveném v kunžackém družstvu na technické pozici. To mu umožnilo podívat se na živočišnou výrobu neotřelou optikou. „Celý profes-

vost neklesla, naopak začala stoupat. Zatímco v roce 2024 se nádoje pohybovaly kolem 26 litrů na dojenou krávu, v květnu 2026 už zootechničky hlásili 29,3 litru a špičkové krávy ve vrcholu laktace dojí přes 40 litrů. Významným plusem byla obnova strojového parku pro výrobu objemných krmiv, kterou měl pod „svými křídly“ místopředseda Jan Zámečník. Důležitá byla také výměna na zootechnické pozici.

Kvalita objemu stoupla

Dalším klíčem k úspěchu byla radikální změna v načasování